

«Χτίζοντας ένα δίκτυο προσωπικής μάθησης - Personal Learning Network - PLN»

Βασίλης Ζακόπουλος¹, Έλενα Ελληνιάδου², Σωτήρης Τερζίδης³

¹Δρ. ΤΠΕ στην Εκπαίδευση

vaszak@gmail.com

²M.Ed., Επιμορφώτρια ΤΠΕ-Ε, Δασκάλα, 38ο Δ.Σ. Πειραιά

elenelli@yahoo.gr

³Επιμορφωτής ΤΠΕ-Ε, Δάσκαλος, 3ο Δ.Σ. Παλλήνης

sterzidi@gmail.com

“Η γνώση πρέπει να μοιράζεται, γιατί θες δε θες μοιράζεται.”

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το άρθρο αυτό αρχικά απαντά συνοπτικά στο το τι είναι ένα «δίκτυο προσωπικής/επαγγελματικής μάθησης (Personal/Professional Learning Network – PLN)» στο χώρο της εκπαίδευσης, ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα ελαττώματά του καθώς και τα θέματα ασφαλείας που το διέπουν. Ταυτόχρονα παρουσιάζει πώς αυτό μπορεί να οικοδομηθεί και να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς, καταγράφοντας όλες τις απαραίτητες ενέργειες που απαιτούνται και φτάνοντας σε χρήσιμα συμπεράσματα για την περαιτέρω αξιοποίησή του μέσα σε μαθησιακά και παιδαγωγικά πλαίσια. Καταλήγει δε, πως στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της διδασκαλίας και της ανταπόκρισης των σημερινών τεχνολογικών απαιτήσεων και των αναγκών των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αναζητούν βοήθεια και υποστήριξη, μέσα από τις εκπαιδευτικές κοινότητες των προσωπικών δικτύων μάθησης, όπου πολλοί άλλοι συνάδελφοί τους αναζητούν και επικαιροποιούν τη γνώση, ανταλλάσσουν πληροφορίες, μοιράζονται προσωπικές εμπειρίες και επικοινωνούν με συναδέλφους τους από όλο τον κόσμο, για τη βελτίωση τόσο της προσωπικής επαγγελματικής τους εξέλιξης, όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και μάθησης των μαθητών τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: δίκτυο προσωπικής/επαγγελματικής μάθησης (Personal/Professional Learning Network – PLN), Web 2.0, ΤΠΕ, πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τι είναι ένα εκπαιδευτικό δίκτυο προσωπικής μάθησης;

Ένα εκπαιδευτικό δίκτυο προσωπικής/επαγγελματικής μάθησης (Personal/Professional Learning Network – PLN) είναι μία κοινότητα εκπαιδευτικών που μπορεί να στηρίξει το προσωπικό δίκτυο μάθησης και την επαγγελματική ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού. Πρόκειται για μια ανταλλαγή

ιδεών, εμπειριών, πληροφοριών, εργασιών, παιδαγωγικών, μαθησιακών και τεχνολογικών εργαλείων, μία διαρκής ενημέρωση και συνεχής επιμόρφωση γύρω από θέματα που απασχολούν και ενδιαφέρουν τους εκπαιδευτικούς παγκοσμίως. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά ενός τέτοιου προσωπικού δικτύου είναι η αλληλοβοήθεια, η αλληλοϋποστήριξη, η συναδελφική αλληλεγγύη, τα σχόλια, τα επιχειρήματα, η ανταλλαγή γνώσεων, πληροφοριών και προσωπικών εμπειριών, αλλά και αποριών και ανησυχιών.

Ένα δίκτυο προσωπικής μάθησης προσφέρει νέα εκπαιδευτικά εργαλεία, έμπνευση, καθοδήγηση και συμβουλή. Φυσικά ένα δίκτυο προσωπικής μάθησης απαιτεί και τη συμβολή του κάθε εκπαιδευτικού, καθώς δημοσιεύει τις απόψεις του μέσα από το προσωπικό του ιστολόγιο (*blog*), μοιράζεται χρήσιμες συνδέσεις, αποτελεί ένα τρόπο για να επεκτείνει τη γνώση του και να μοιράσει τη δική του, έξω από τα στενά όρια της τάξης και του σχολείου του, για τον ίδιο, τους μαθητές του και τους συναδέλφους του (Richardson, 2007; Smith, 2008; Whitby, 2009α).

Γενικότερα η κοινωνική δικτύωση θα μπορούσε να οριστεί και ως η ομαδοποίηση των ατόμων σε ειδικές ομάδες, όπως οι μικρές αγροτικές κοινότητες ή η υποδιαίρεση μιας γειτονιάς (Freedman, 2010). Ήδη όμως υπάρχουν στο Διαδίκτυο εδώ και αρκετό καιρό πολλά κοινωνικά δίκτυα, που απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικίες με στόχο την ανθρώπινη επικοινωνία και την κοινωνική δικτύωση διεθνώς. Ταυτόχρονα όμως έχουν δημιουργηθεί και εκπαιδευτικά δίκτυα προσωπικής μάθησης, που ως στόχο έχουν να ενώσουν την εκπαιδευτική κοινότητα από όλο τον κόσμο. Παρομοίως και στη χώρα μας δημιουργούνται τελευταία τέτοια δίκτυα εκπαιδευτικής κοινωνικής δικτύωσης με καθαρά εκπαιδευτικούς στόχους και σκοπούς.

ΠΩΣ ΧΤΙΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ (PLN)

Πως όμως χτίζεται ένα δίκτυο προσωπικής μάθησης (PLN); Ήδη με τη δημιουργία ενός **προσωπικού ιστολογίου** (*blog*) έχει γίνει το πρώτο βήμα. Στη συνέχεια η ενημέρωση παιδαγωγικών θεμάτων μέσω της παρακολούθησης ιστολογίων αρκετών εκπαιδευτικών από άλλες χώρες, όπως η Γερμανία, η Αγγλία, οι Η.Π.Α., ο Καναδάς, κ.λ.π. (μέσω *blogroll*) οδηγεί στη διαδικασία οικοδόμησης ενός δικτύου προσωπικής μάθησης (PLN). Οι εκπαιδευτικοί αυτοί ανταλλάσσουν τις εμπειρίες τους στην τάξη, τις γνώσεις τους, τις πηγές τους, τις παρουσιάσεις τους, τις εφαρμογές τους, τις υπάρχουσες δυσκολίες και τις τυχόν αποτυχίες τους και είναι πρόθυμοι να μοιραστούν, να βοηθήσουν και να στηρίξουν κάθε προσπάθεια. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τη Nielsen (2008) τα πέντε (5) βασικά και απλά βήματα για να ξεκινήσει και να δημιουργήσει ένας εκπαιδευτικός το δικό του δίκτυο προσωπικής μάθησης (PLN), είναι:

1. Δημιουργία ενός προσωπικού ιστολογίου (*blog*) και σύνδεση με ένα εκπαιδευτικό κοινωνικό δίκτυο για συνεργασία και ανάπτυξη ενός δικτύου προσωπικής μάθησης, συζήτησης, αναζήτησης εφαρμογών και πηγών με όποιον εκπαιδευτικό μοιράζεται κοινά ενδιαφέροντα. Ταυτόχρονα, για τη διαχείριση της πληροφορίας αξιοποιούνται

εφαρμογές αποθήκευσης σελίδων όπως το *delicious*, το *livebinder*, το *google bookmarks*, κ.ά.

2. Επιλογή αρχικά πέντε (5) ιστολογίων εκπαιδευτικού περιεχομένου για ενημέρωση, παρακολούθηση και πληροφόρηση.
3. Δημιουργία μιας *iGoogle* σελίδας που μπορεί να λειτουργήσει ως διαδικτυακή εφημερίδα για ποικίλη ενημέρωση, καθώς και παρακολούθηση ιστολογίων μέσω του *Google Reader*.
4. Συμμετοχή κάνοντας σχολιασμό στα υπό παρακολούθηση ιστολόγια.
5. Τελευταίο βήμα αποτελεί η εγγραφή και συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα κοινωνικής δικτύωσης (όπως το *Twitter*, ένα *Ning*), φυσικά για εκπαιδευτικούς λόγους και παρακολουθώντας την εκπαιδευτική θεματολογία και ενημέρωση (Nielsen, 2008).

Η διαδικασία αυτή δεν είναι εύκολη και χρειάζεται να βρεθεί ισορροπία, απαιτείται αρκετή προσπάθεια και σκέψη. Κι αυτό γιατί όπως σε κάθε διαδικασία απλή ή σύνθετη υπάρχουν πάντα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Σύμφωνα λοιπόν με τον Utecht (2008) που σχεδίασε τα παρακάτω «Στάδια υιοθέτησης ενός δικτύου προσωπικής μάθησης (Stages of Personal Learning Network – PLN Adoption)» μέσα από τα προσωπικά του βιώματα, τα στάδια αυτά σχετίζονται πολύ έντονα με τη μάθηση:

- **Στάδιο 1ο:** «της Εμβάθυνσης»: Το στάδιο όπου γίνεται η «ανακάλυψη» των κοινωνικών δικτύων, των ιστολογίων, των εκπαιδευτικών δικτυακών τόπων, κ.λ.π. και η παρακολούθηση άλλων εκπαιδευτικών να συνομιλούν, να συνεργάζονται και να σχολιάζουν...
- **Στάδιο 2ο:** «της Αξιολόγησης»: Στο στάδιο αυτό γίνεται η αξιολόγηση των κοινωνικών δικτύων που «παρακολουθεί» ο εκπαιδευτικός.
- **Στάδιο 3ο:** «του Θέλω να τα ξέρω όλα»: Το στάδιο όπου ο εκπαιδευτικός βρίσκεται προσκολλημένος προσπαθώντας να έχει συνεχή πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες.
- **Στάδιο 4ο:** «της Προοπτικής»: Στο στάδιο αυτό ο εκπαιδευτικός φθάνει στο σημείο, όπου αντιλαμβάνεται πως είναι αδύνατον να έχει καθολική γνώση όλων των πραγμάτων και χρειάζεται να τα βάλει σε μια προοπτική.
- **Στάδιο 5ο:** «της Ισορροπίας»: Στο στάδιο αυτό ο εκπαιδευτικός μαθαίνει να βρίσκει την ισορροπία ανάμεσα «στο να μαθαίνω και στο να ζω, στο να ζω και να μαθαίνω». Συνειδητοποιεί, ότι δεν μπορεί να τα μάθει όλα και πως αυτό δεν είναι απαραίτητο (Utecht, 2008).

Κατά τον Utecht (2008) λοιπόν, άλλοι εκπαιδευτικοί πηγαίνουν από το δεύτερο στάδιο στο πέμπτο, εμβαθύνουν μεν, αλλά δεν περνούν στο τρίτο. Αυτό που έχει σημασία όμως τελικά, όπως λέει και ο Whitby (2009), είναι η στήριξη και η υποστήριξη, η αλληλοβοήθεια και η αλληλεγγύη μεταξύ των εκπαιδευτικών. Επίσης το μοίρασμα και η συνεργασία, η δια βίου μάθηση και η αλληλεγγύη μεταξύ των εκπαιδευτικών, εντός κι εκτός συνόρων.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ, ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Η ερώτηση «Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των δικτύων προσωπικής μάθησης;» και το συμπληρωματικό ερώτημα «Και ποια η ασφάλεια που παρέχεται σε αυτά;» εγείρουν ορισμένα ζητήματα. Προτού επιχειρηθεί να δοθεί η απάντηση θα πρέπει αρχικά να ληφθούν σοβαρά υπόψη τα παρακάτω:

- Ποια είναι η ακριβής φύση του κοινωνικού δικτύου που συμμετέχουμε.
- Πόσο ενεργό είναι.
- Ποιοι ανήκουν και συμμετέχουν σε αυτό.
- Τι είδους ευκολιών και υπηρεσιών προσφέρει.
- Η ποιότητα των πληροφοριών που καταχωρούνται σε αυτό.
- Η ποιότητα των συζητήσεων που καταχωρούνται σε αυτό.
- Η ποιότητα των πηγών και των πόρων που μοιράζονται οι άνθρωποι σε αυτό (Freedman, 2010).

Κατά προσωπική ομολογία του Terry Freedman (2010), εκπαιδευτικού – συγγραφέα για τις ΤΠΕ, ο ίδιος είναι σήμερα μέλος σε 63 κοινωνικά δίκτυα και χωρίς να σημαίνει ότι το νούμερο αυτό δε θα μπορεί να μεγαλώσει κι άλλο ακόμη! Η περιέργειά του για το τι μπορεί να προσφέρει κάθε δίκτυο χωριστά, αλλά και το ίδιο το γεγονός ότι το κάθε ένα δίκτυο μπορεί να προσφέρει διαφορετικά θέματα και πληροφορίες τον κάνει να θέλει να συμμετέχει σε όλο και περισσότερα! Στη βάση αυτή όμως, όπως και πάλι ο ίδιος ομολογεί, αδυνατεί λόγω χρόνου φυσικά να συμμετέχει σε όλα ουσιαστικά, παρά μόνο σε 3 με 4 από αυτά! Σε γενικές γραμμές τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κοινωνικής δικτύωσης κατά τον ίδιο, δεν διαφέρουν από αυτά που ήδη υπάρχουν στις σχέσεις και στην αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους.

Στα πλεονεκτήματα συγκαταλέγονται λοιπόν, η διευκόλυνση για τη συζήτηση πολλαπλών θεμάτων, η βοήθεια και η υποστήριξη, η συμπαράσταση, οι συμβουλές, η ανταλλαγή γνώσεων, απόψεων και εμπειριών, η συναδελφική αλληλεγγύη και η συνεργασία και ασφαλώς η επικοινωνία και η κοινωνικότητα που αποκτά κανείς με το να συζητά θέματα κοινού ενδιαφέροντος και να μοιράζεται ανησυχίες με συναδέλφους και άλλους ανθρώπους, όχι μόνο σε τοπική αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα.

Στα αρνητικά περιλαμβάνεται το γεγονός ότι κάθε εκπαιδευτικός που επιθυμεί να ενταχθεί και να γίνει μέλος ενός εκπαιδευτικού κοινωνικού δικτύου μάθησης, θα πρέπει να αξιολογεί διαρκώς την ποιότητα της γνώσης και της πληροφορίας που λαμβάνει, την ισχύ και αξιοπιστία της, καθώς και την προέλευση της πληροφορίας αυτής και φυσικά ο χρόνος που απαιτείται να αφιερώνεται στο δίκτυο ή στα δίκτυα που συμμετέχει, αφού όπως και ο ίδιος ο Freedman, (2010) ομολογεί: «υποθέτω ότι ένα από τα μεγάλα μειονεκτήματα της κοινωνικής δικτύωσης είναι ότι μπορεί να είναι τόσο χρονοβόρα διαδικασία!»

Η απάντηση φυσικά στο δεύτερο ερώτημα, σχετικά με την ασφάλεια, εξαρτάται εν μέρει από το πώς ορίζει κανείς την "ασφάλεια" και γενικότερα το πώς αντιλαμβάνεται την «ασφάλεια στο Διαδίκτυο» για τον ίδιο, αλλά και για τους μαθητές του. Σε έκθεση που δημοσιεύθηκε στο E-safety Week από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε σχολικές μονάδες στη Μεγάλη Βρετανία και αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση μερικών από τους κινδύνους που εμπεριέχει η χρήση των νέων τεχνολογιών στο Διαδίκτυο, οι επιθεωρητές Ofsted συμπέραναν, ότι η παρεμπόδιση της πρόσβασης των μαθητών σε ακατάλληλες ιστοσελίδες δεν τους ενθαρρύνει να αναλάβουν οι ίδιοι την ευθύνη για την ασφάλειά τους. Οι επιθεωρητές Ofsted επισκέφθηκαν 33 σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ένα ειδικό σχολείο και βρήκαν ότι η ηλεκτρονική ασφάλεια ήταν εξαιρετική σε 5, καλή σε 16, ικανοποιητική σε 12 και ανεπαρκής σε μία. Τα πέντε σχολεία που κρίθηκαν ότι προσέφεραν εξαιρετική ασφάλεια στους μαθητές τους είναι αυτά που βοηθούν και ενθαρρύνουν τους μαθητές να γίνουν υπεύθυνοι χρήστες της τεχνολογίας και να διαχειρίζονται μόνοι τους, τους κινδύνους που υπάρχουν στο Διαδίκτυο (Ofsted, 2010). Και όπως επισημαίνει ο Herpell (2010), η απαγόρευση της χρήσης του Διαδικτύου για πιθανή μη εκπαιδευτική του χρήση και αποφυγή των διαφόρων «on-line κινδύνων», δεν αποτελεί τη λύση στην προσπάθεια να προστατεύσουμε τους μαθητές μας από «ακατάλληλο» εκπαιδευτικό ή μη υλικό. Η σωστή ενημέρωση και διαχείριση από τους ίδιους τους μαθητές είναι η απάντηση (Herpell, 2010).

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ – Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ GOOGLE SITES

Κατά την περίοδο επιμόρφωσης Β' επιπέδου οργανώθηκε και δημιουργήθηκε ένα κοινωνικό δίκτυο μάθησης, που ονομάστηκε «Εκπαιδευτικό Δίκτυο ΤΠΕ-Ε» με στόχο τη σύμπραξη επιμορφωτών εκπαιδευτικών σε μια μικρή εκπαιδευτική κοινότητα, για την υποστήριξη και διερεύνηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα νέα διαδικτυακά εργαλεία. Ειδικότερα, είχε ως σκοπό να εισάγει τους εκπαιδευτικούς επιμορφωτές και όχι μόνο, στη φιλοσοφία των δικτύων προσωπικής μάθησης, αλλά και να τους καταστήσει ενεργούς συμμετέχοντες στη διαδικασία αυτή, όπου θα μοιράζονταν μεταξύ τους τις προσωπικές τους εμπειρίες, πληροφορίες και γνώσεις, αλλά και απορίες και ανησυχίες και μετέπειτα την επικοινωνία με άλλους συναδέλφους εκπαιδευτικούς, τόσο στον ελλαδικό όσο και στο διεθνή χώρο, σχετικά με τη δυνατότερη αξιοποίηση όλων των νέων εργαλείων που παρέχονται πλέον μέσω του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο προσφέρει πολλά συνεργατικά εργαλεία με τα οποία μια ομάδα εκπαιδευτικών μπορεί να συνεργαστεί και να επικοινωνήσει. Μία τέτοια πρόταση είναι και τα *Google sites*, δικτυακοί τόποι στους οποίους συναντιούνται εκπαιδευτικοί και εργάζονται πάνω σε ένα project, μία ιδέα, ένα σενάριο ή οργανώνουν τις ηλεκτρονικές συνδέσεις τους, το υλικό τους, τις προτάσεις και τις πρακτικές τους.

Στην επιμόρφωση Β' επιπέδου, επιλέχτηκε αρχικά το συγκεκριμένο συνεργατικό εργαλείο, οι δικτυακοί τόποι της *Google sites*, για να αντιληφθούν οι επιμορφούμενοι - αρχικά σε μικρής εκτάσεως κλίμακα - πώς λειτουργεί η

κοινωνική δικτύωση και πώς μπορούν να την αξιοποιήσουν, συνεργαζόμενοι με την ομάδα τους και την ομάδα του διπλανού τμήματος επιμόρφωσης. Στόχος ήταν να εξοικειωθούν με την επεξεργασία των σελίδων αυτών, να αναρτήσουν κείμενα και άρθρα εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος, να δημιουργήσουν σελίδες, ηλεκτρονικούς συνδέσμους, να «κατεβάσουν» και με αυτό τον τρόπο να μοιραστούν υλικό συναδέλφων, να συζητήσουν θέματα που τους απασχολούν, να επικοινωνήσουν, να «μοιραστούν» και όχι μόνο να «πάρουν» ό,τι τους ενδιαφέρει.

Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στη διαδικασία αυτή ήταν σχεδόν μοιρασμένη. Η πλειοψηφία τους βέβαια το «αγκάλιασε» με ενθουσιασμό, αλλά κάποιοι το είδαν με σκεπτικισμό και αυτό γιατί υπήρχε εσφαλμένη εντύπωση και άποψη, ότι τα δίκτυα αυτά δεν διαφέρουν σε τίποτε από τα γνωστά κοινωνικά δίκτυα που προσφέρονται για μη εκπαιδευτικούς σκοπούς. Άλλωστε, η υιοθέτηση ενός καινούριου προγράμματος ή εργαλείου, προϋποθέτει αρκετή εξοικείωση και τριβή για να ξεπεραστούν οι πρώτες αντικειμενικές δυσκολίες, που ήταν λογικό να παρουσιαστούν σχεδόν σε όλους τους επιμορφούμενους. Χρειάστηκε για αυτό λίγος χρόνος και οι πρώτες συναντήσεις, ώστε οι επιμορφούμενοι να αποκτήσουν αρχικά μια πρώτη εξοικείωση με το πρόγραμμα και τις δυνατότητες που προσφέρει καθώς και τις δεξιότητες που απαιτούνταν για το χειρισμό του. Σημαντικότερο όμως, τουλάχιστον για τους εκπαιδευτικούς με την αρνητική γνώμη και διάθεση ήταν να αποκτήσουν διαφορετική άποψη και να γίνουν θετικοί ως προς τη συμμετοχή τους σε μια τέτοια διαδικασία. Αφού λοιπόν ξεπεράστηκε το πρώτο αυτό στάδιο χρειάστηκαν ακόμη μερικές συναντήσεις, ώστε οι περισσότεροι και κυρίως αυτοί που δεν ήταν αρνητικοί, να μπουν στο πνεύμα του «μοιράζομαι απόψεις, πληροφορίες, ιδέες, εμπειρίες και υλικό που με ενδιαφέρει και μπορεί να κάνει τη διδασκαλία μου καλύτερη στην τάξη». Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε αυτό το δίκτυο ξεκίνησαν, αρχικά με δισταγμό ως και έλλειψη αυτοπεποίθησης, την ανταλλαγή στην αρχή προσωπικών εμπειριών γύρω από την εφαρμογή συγκεκριμένων διδασκαλιών με τη χρήση νέων τεχνολογιών και μετέπειτα την προτροπή και εισηγήση συγκεκριμένων διδακτικών σεναρίων που θεωρούσαν επιτυχημένα. Η τριβή αυτή και συμμετοχή αρκετών στο δίκτυο εκφέροντας ελεύθερα την άποψή τους, τους οδήγησε σταδιακά να κινούνται και να συμμετέχουν με μεγαλύτερη άνεση στις επόμενες συναντήσεις, εκφέροντας άνετα και χωρίς δισταγμό τη γνώμη τους πάνω σε θέματα διδασκαλίας, προτείνοντας λύσεις και προγράμματα ή ακόμα διδακτικές μεθόδους και εφαρμογές σε συναδέλφους τους, που συμμετείχαν στο τοπικό δίκτυο μάθησης.

Η προσπάθεια αυτή εξελίχθηκε σε πιο ουσιαστική, όταν σε συνεννόηση και με τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του παρακείμενου τμήματος επιμόρφωσης, η συμμετοχή και επικοινωνία αυτού του δικτύου μάθησης μεγάλωσε και επεκτάθηκε, δημιουργώντας έτσι περισσότερο ενδιαφέρον, καθώς υπήρχε πιο εκτεταμένο εύρος πληροφόρησης και απόψεων. Βέβαια υπήρξαν εκπαιδευτικοί που στην ουσία δε συμμετείχαν ποτέ ουσιαστικά, καθώς από την αρχή ήταν αρνητικοί σε αυτή τη διαδικασία. Δεν είναι ασφαλώς τυχαίο το γεγονός, ότι οι

συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί ήταν και αυτοί με τις λιγότερες γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες γύρω από τη χρήση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρ' όλα αυτά και ορισμένοι από αυτούς αν όχι όλοι, με την πάροδο του χρόνου και ύστερα από ένα σημαντικό αριθμό συναντήσεων και κατανόησης της φιλοσοφίας των δικτύων μάθησης στην πράξη έδειξαν μεγαλύτερο και ουσιαστικότερο ενδιαφέρον, συμμετέχοντας έστω και σε μικρά και αραιά χρονικά διαστήματα σε κάποιες από τις συζητήσεις συγκεκριμένων θεμάτων με ανταλλαγή προσωπικών απόψεων και εμπειριών.

Αντικειμενικά η διαδικασία αυτή, και κατά προσωπική ομολογία των ίδιων των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών, τους βοήθησε να αντιληφθούν τόσο τη διαδικασία, αλλά και τη φιλοσοφία των προγραμμάτων κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα των δικτύων προσωπικής μάθησης (PLN) φυσικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Το επόμενο βήμα προς το δικό τους προσωπικό επαγγελματικό δίκτυο θα αποτελέσει η εγγραφή και συμμετοχή σε μία μεγαλύτερη εκπαιδευτική κοινότητα διεθνούς εμβέλειας (*Ning*), όπου λειτουργούν ομάδες, σχολιάζοντας και συζητώντας και η αίσθηση του «ανήκειν» σε μία κοινότητα πρόθυμη να βοηθήσει και βοηθηθεί από κάθε προσφορά.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά το γεγονός ότι ο σπουδαίος ρόλος και η δυναμική των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) να ενισχύσουν και να μεταμορφώσουν την εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι πλέον δεδομένα, τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών δείχνουν ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών σε αρκετά σχολεία δεν είναι συστηματική και αποτυπώνουν μια συγκεκριμένη δυσκολία των εκπαιδευτικών στο να ενσωματώσουν τις ΤΠΕ στη διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας. Ακολουθως, υπάρχουν πολλά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που αδυνατούν να ενσωματώσουν συστηματικά ένα πλήθος από νέες τεχνολογίες στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο στη χώρα μας όσο ακόμη και σε χώρες που είναι αναμφισβήτητα πιο προηγμένες τεχνολογικά (Pelgrum, 2001; Osborne & Henessy, 2003; Demetriadis *et al*, 2003; Zakoroulos, 2005).

Σύμφωνα με τον Whitby (2009b), η πληροφορία υπήρξε ανέκαθεν το κυρίαρχο αντικείμενο αναζήτησης των εκπαιδευτικών μέσα από ένα εκτεταμένο εύρος πηγών, όπως βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, εφημερίδες, ραδιόφωνο, ειδήσεις, τηλεόραση, κ.ά. Φυσικά πολλοί εκπαιδευτικοί συνεχίζουν να επιμένουν σ' αυτές τις μορφές πληροφόρησης, καθώς αυτές γνωρίζουν και άρα αυτές εμπιστεύονται. Δυστυχώς, με τους ρυθμούς που η πληροφορία και η γνώση διαμορφώνεται, διαμοιράζεται και επικοινωνείται, ό,τι είναι «νέο» και σχετικό σήμερα, μπορεί να έχει «παλιώσει» ή να μην ανταποκρίνεται στις ανάγκες ενός σχολείου σε έξι μήνες από τώρα, ιδιαίτερα σε ό,τι σχετίζεται με την τεχνολογία. Οι ρυθμοί εξέλιξης, με άλλα λόγια, είναι πλέον τόσο γρήγοροι στη σημερινή εποχή, που κάποια εφαρμογή που θεωρείται τώρα καινούρια, σε έξι μήνες μπορεί να είναι ήδη ξεπερασμένη.

Το εύλογο ερώτημα που τίθεται συνεπώς είναι: «γιατί οι εκπαιδευτικοί να οργανωθούν γύρω από ένα δίκτυο προσωπικής μάθησης;» Φυσικά και ο «έμπειρος» εκπαιδευτικός δε χρειάζεται αποκλειστικά τη συνδρομή της τεχνολογίας για μία αποτελεσματική διδασκαλία. Και σίγουρα οι συμβατικοί, δοκιμασμένοι τρόποι και μέθοδοι διδασκαλίας λειτουργούν. Αλλά πλέον η διδασκαλία εξελίσσεται με ταχύτετους ρυθμούς και υπάρχει ανάγκη για προσαρμογή στις απαιτήσεις του σήμερα. Υπάρχει ανάγκη για επικοινωνία και ανταλλαγή ιδεών, εμπειριών, νέων μεθόδων και πρακτικών διδασκαλιών. Κι αυτό μπορεί κάλλιστα να επιτευχθεί σήμερα πιο εύκολα και μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και πιο συγκεκριμένα τα δίκτυα προσωπικής μάθησης και προσωπικής επαγγελματικής ανάπτυξης.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να κοιτούν μπροστά, να είναι διορατικοί και να εξοπλίζουν τους μαθητές τους με τους καλύτερους δυνατούς τρόπους για το πώς να μαθαίνουν (Richardson, 2007). Ασφαλώς, η διαδικασία της ενσωμάτωσης των ΤΠΕ μέσα στη μάθηση και τη διδασκαλία δεν είναι απλή και εύκολη, καθώς απαιτεί βαθιά γνώση και εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες, διαφορετική παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση και προσαρμογή του ρόλου του δασκάλου στις νέες ανάγκες που δημιουργούνται από τη χρήση των ΤΠΕ στην τάξη. Και πάλι ο Whitby (2009b) αναρωτιέται: «κάθε πότε ανανεώνεται μία εγκυκλοπαίδεια;» Τα βιβλία «απειλούνται» σταδιακά από τα ηλεκτρονικά βιβλία και οι μαθητές αγκαλιάζουν τα νέα επιτεύγματα περισσότερο από τα τυπωμένα βιβλία. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά εξαφανίζονται σιγά σιγά και αντικαθίστανται από τα ψηφιακά αντίτυπά τους. Το Διαδίκτυο από την άλλη είναι - εκτός των άλλων πολυποίκιλων λειτουργιών του - και μια ψηφιακή βιβλιοθήκη. Κάθε αναζήτηση της πληροφορίας γίνεται πρώτα εκεί και σήμερα η πρόσβαση σε αυτό δε γίνεται απαραίτητα μόνο μέσω υπολογιστή, αλλά και μέσω κινητής τηλεφωνίας με σύνδεση στο Διαδίκτυο.

Οι αλλαγές αυτές αποτελούν ήδη πραγματικότητα για πολλές προηγμένες τεχνολογικά χώρες και θα αποτελέσουν σύντομα και για τους σημερινούς μαθητές της χώρας μας. Κάθε εκπαιδευτικός χρειάζεται να παρακολουθεί τις εξελίξεις, για να συγχρονίζεται με το βήμα και τις ανάγκες των μαθητών του. Βεβαίως οι εκπαιδευτικοί έχουν την επιλογή της αξιοποίησης της τεχνολογίας ή όχι. Για τους μαθητές πάλι, η χρήση της τεχνολογίας αποτελεί μονόδρομο και σύγχρονη πραγματικότητα. Και ήδη οι περισσότεροι των μαθητών είναι ενταγμένοι μέσα σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο. Συνεπώς, η πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς σήμερα, όπως εμφατικά λέει ο Richardson (2007), είναι να γνωρίζουν αρκετά καλά τη λειτουργία των νέων δυναμικών εραγαλίων και προγραμμάτων που συνεχώς παρουσιάζονται στο Διαδίκτυο και έτσι να βοηθούν τους μαθητές τους, ώστε να μπορούν να αξιολογούν και να κρίνουν μόνοι τους την ποιότητα των δικτύων που συμμετέχουν, αλλά και των συμμετέχοντων σε αυτά.

Το Διαδίκτυο συνεπώς είναι εργαλείο και όχι αυτοσκοπός. Αποτελεί ένα μέσο για να επιτευχθούν οι στόχοι, παιδαγωγικοί, διδακτικοί και μαθησιακοί. Στην εποχή που διανύουμε οι τεχνολογικές εξελίξεις είναι ραγδαίες και επηρεάζουν άμεσα όλους τους τομείς της εκπαίδευσης. Σύμφωνα και με τα νέα

αναλυτικά προγράμματα μάθησης οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να προσαρμόζονται στις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες και συνθήκες και να υιοθετούν τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις, μέσα στη διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας. Όλοι οι εκπαιδευτικοί ανεξαιρέτως οφείλουν πλέον να παρακολουθούν και να ενημερώνονται ανελλιπώς για τις σημερινές τεχνολογικές καινοτομίες, ώστε να ανταποκρίνονται με μεγαλύτερη επιτυχία στις απαιτήσεις και ανάγκες των μαθητών τους. Αυτό αποτελεί επιτακτική ανάγκη από τη στιγμή που όλοι οι μαθητές εξοικειώνονται πολύ πιο γρήγορα και εύκολα με κάθε μορφή τεχνολογίας, καθώς η μάθηση έχει πλέον ξεπεράσει τα φυσικά όρια μιας σχολικής αίθουσας και η σημερινή πραγματικότητα έχει εντάξει τη χρήση των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ήδη είναι ελάχιστοι πλέον σήμερα οι μαθητές που δε συμμετέχουν σε ένα κοινωνικό δίκτυο, όπως είναι το *Facebook*, το *Twitter*, το *Myspace*, κ.ά.

Σίγουρα αυτό δεν είναι εύκολο στην πράξη καθώς ο καθημερινός φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών αυξάνεται συνεχώς. Μπορούν λοιπόν οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων να αναζητούν βοήθεια και συμπαράσταση σ' αυτή τους την προσπάθεια, μέσα από τις εκπαιδευτικές ομάδες των κοινωνικών δικτύων, όπου εκατοντάδες άλλοι συνάδελφοί τους αναζητούν και επικαιροποιούν τη γνώση, ανταλλάσσουν πληροφορίες, μοιράζονται τις προσωπικές τους εμπειρίες και επικοινωνούν με συναδέλφους τους από όλο τον κόσμο, για τη βελτίωση τόσο της προσωπικής επαγγελματικής τους εξέλιξης, όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και μάθησης των μαθητών τους.

Γιατί η γνώση πρέπει να μοιράζεται και η μάθηση να είναι μία συμμετοχική και ευχάριστη διαδικασία.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Demetriadis, S., Barbas, A., Molohides, A., Palaigeorgiou, G., Psillos, D., Vlahavas, V., Tsoukalas, I., & Pombortsis, A. (2003). Cultures in negotiation: Teacher's acceptance/resistance attitudes considering the infusion of technology into schools. *Computers & Education*, 41, 19-37.
2. Freedman, T. (2010) *The pros and cons and safety aspects of social networking*. Έγινε πρόσβαση στις 10/2/2010 στο: http://www.ictineducation.org/home-page/2010/2/11/the-pros-and-cons-and-safety-aspects-of-social-networking.html?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter
3. Heppell, S. (2010) *Playful Learning*. Έγινε πρόσβαση στις 10/2/2010 στο: <http://www.youtube.com/user/TheBETTShowOlympia#p/u/2/ME8E2AkρVO4>
4. Nielsen, L. (2008) *5 Things You Can Do to Begin Developing Your Personal Learning Network*. Έγινε πρόσβαση στις 24/10/2009 στο: <http://theinnovativeeducator.blogspot.com/2008/04/5-things-you-can-do-to-begin-developing.html>

5. Ofsted (2010) *The safe use of new technologies*. Manchester, UK: Ofsted. Έγινε πρόσβαση στις 5/2/2010 στο: www.ofsted.gov.uk/publications/090231.
6. Osborne, J., & Henessy, S. (2003). *Literature Review in Science Education and the Role of ICT: Promise, Problems and Future Directions*. London: Report 6: NESTA FUTURELAB series.
7. Pelgrum, W. I. (2001). Obstacles to the integration of ICT in Education: Results from a worldwide educational assessment. *Computers & Education*, 37, 163-178.
8. Richardson, W. (2007) *Personal Learning Networks*. Έγινε πρόσβαση στις 25/10/2009 στο: http://www.youtube.com/watch?v=mghGV37TeK8&feature=player_embedded
9. Smith, A. (2008) *How 2(.0): Personal Learning Networks*, ¼. Έγινε πρόσβαση στις 30/10/2009 στο: <http://www.youtube.com/watch?v=oK8kqjNomAg&feature=related>
10. Utecht, J. (2008) *Stages of PLN adoption*. Έγινε πρόσβαση στις 2/11/2009 στο: <http://www.thethinkingstick.com/stages-of-pln-adoption>
11. Whitby, T. (2009a) *140 Character Conference*. Έγινε πρόσβαση στις 10/1/2010 στο: http://www.youtube.com/watch?v=e7MXrAcpeQY&feature=player_embedded
12. Whitby, T. (2009b) *PLN Blueprint Part 5: Now What?* Έγινε πρόσβαση στις 12/1/2010 στο: <http://www.educatorsroyaltreatment.com/2009/09/pln-blueprint-pt-5-now-what.html>
13. Zakopoulos, V. (2005) An Evaluation of the Quality of ICT Teaching within an ICT-Rich Environment: The Case of Two Primary Schools. *Education and Information Technologies*, 10:4, p. 323-340, Springer. Available at: <http://www.springerlink.com/content/g1q00388hl1r3r11/>